

ਸਿੱਖੀਆਂ ਸੀਰੀਜ਼-
Arabic Folk Tales

ਅਰਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਰਬ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ
6, ਰਾਮਾਨੰਦ ਬਾਗ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

1 • 50

ਪਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼,
ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ,
6, ਰਾਮਾਨੰਦ ਬਾਗ਼,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ-ਸ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ,
ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ।

ਪੰਨਾ 1

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ.....

1. ਬਗਦਾਦ ਦਾ ਸੌਦਾਗਰ 7
2. ਦੋ ਦੌਸਤ 15
3. ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ 26
4. ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਖੇਡ 36

ਅਲਫ ਲੈਲਾ

ਅਰਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਸ ਔਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਵਿਆਹ ਕਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਬੇਵਫਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬੜਾ ਦੁਖੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਨਵਾਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨਵੀਂ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹੁਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਖਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸਾਕ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ! ਵਜ਼ੀਰ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗਾ ਸਾਕ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭੇ।

ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਉਹਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ, ਜਿਸ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨ ਕਰੋ। ਮੇਰਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਓ। ਬਾਕੀ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਆਪੇ ਸਾਂਭ ਲਵਾਂਗੀ।”

ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਹੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਕ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਕ ਦਿਨ ਲਈ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਹਿਰਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਕਲ ਅਤੇ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਮੋਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਾਣੀ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਇਹਨਾਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗਰਹਿ ਨੂੰ “ਅਲਫ ਲੈਲਾ”, ਭਾਵ ‘ਕਾਲੀ ਰਾਤ’, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ! ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਪਰਸਿਧ ਹਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੁਆਂ ਸਭ ਕਹਾਣੀਆਂ “ਅਲਫ ਲੈਲਾ” ਵਿਚੋਂ ਹਨ।

ਬਗਦਾਦ ਦਾ ਸੋਦਾਗਰ

ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬ ਦੇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਅਮੀਰ ਸੋਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਚੰਗਾ ਵੱਡਾ ਪਰਵਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਨ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਿਨ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ ਸਨ। ਉਹਨੂੰ ਰਬ ਵਲੋਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਅਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਭੇਤ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਸੀ।

ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਢੱਗਾ ਅਤੇ ਇਕ ਖੋਤਾ ਵੀ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਕੋਲ ਕੋਲ ਹੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਪੱਠੇ ਖਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਸੁਖ ਫੋਲ ਲੈਂਦੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਰਕਾਲਾਂ ਵੇਲੇ ਸੋਦਾਗਰ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਹੋਸ਼ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਉਹਨੇ ਢੱਗੇ ਅਤੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਘੁਸਰ ਘੁਸਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ।

ਢੱਗਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਤੂੰ ਤਾਂ ਮੌਤੀ ਮਣਸ ਕੇ ਇਹ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਾਪਦਾ ਏ। ਬੁੱਲੇ ਲੁਟਦਾ ਏ, ਮਿਤਰਾ! ਤੇਰੀਆਂ ਖਾਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੀਸਾਂ ਨਹੀਂ। ਟਹਿਲੀਏ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਪਏ ਫਿਰਦੇ ਨੇ। ਐਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਤੇਨੂੰ ਤਾਜ਼ੇ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਪੀਣ ਨੂੰ ਚਸਮੇ ਦਾ ਠੰਡਾ ਠਾਰ ਪਾਣੀ ਲਿਆ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਤੇਰੀ ਥਾਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ ਰਖਦੇ ਨੇ !

“ਪਰ, ਯਾਰ, ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ। ਅੱਧੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਕ ਪੰਜਾਲੀ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਮੇਰੀ ਧੋਣ ਹੀ ਆਕੜ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਹਲ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਖੁੱਚਾਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡੇ ਤੋਂ ਸੌਣੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦਿਨ

ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਰਾਤ ਪੈਣ ਤਕ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਮੈਨੂੰ ਰਗੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ । ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਹੋਵੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮੇਰਾ ਈ ਨਾਂ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਜਿੱਦਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਮਰ ਗਏ ਹੁੰਦੇ ਨੇ !

“ਤੇ ਫੇਰ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਟੁੱਟੇ ਭੱਜੇ ਨੂੰ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਖੁਰਲੀ ਲਾਗੇ ਲਿਆ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਖੜੋਨ ਜੋਗੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ । ਪੱਠਿਆਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰਦਾ ਆਂ ਤਾਂ ਨਿਰੀ ਖੋਹ ਈ ਖੋਹ ਹੁੰਦੀ ਏ ! ਤੇ ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਲੈ । ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਗੋਹੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਈ ਲਿਬੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਆਂ ਤੇ ਦਿਣੇ ਧੁਪ ਵਿਚ ਗੋਹੇ ਦੇ ਸੁੱਕਣ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਿੰਡਾ ਹੋਰ ਆਕੜ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਸੁੱਕੀਆਂ ਪਾਥੀਆਂ ਵਾਂਝ ਝੜ ਝੜ ਡਿਗਦਾ ਏ ।

“ਪਰ ਤੂੰ ਏਂ ! ਕਦੀ ਕੱਖ ਭੇਨ ਕੇ ਵੀ ਦੂਹਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ । ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਦੀ ਮਾਲਕ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆ ਗਈ । ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਤੇਰੀ ਸੈਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ! ਰੇਸ਼ਮੀ ਤੇਰੇ ਤੇ ਕਾਠੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਲਾਲ ਫੁੰਮਣ ਤੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਲਗੀ ਵਾਂਝ ਸੱਜ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਏ; ਮਣਕਿਆਂ ਤੇ ਘੁੰਗਰੂਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਤੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਲਿਸਕਾਂ ਪਏ ਮਾਰਦੇ ਨੇ । ਤੇ ਫੇਰ, ਸੋਹਣਿਆਂ, ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਵਿੰਗਾ ਹੋ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਏਂ ! ਤੇਰੀ ਟਹੁਰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਏ !

“ਸੋ ਤੂੰ ਮੈਂਜਾਂ ਮਾਣਦਾ ਏਂ ਤੇ ਮੈਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੜਿਆ ਬਲਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਆਂ । ਤੂੰ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰਦਾ ਏਂ ਤੇ ਨੀਂਦ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਨਹੀਂ ਫੜਕਦੀ । ਮੈਂ ਭੁੱਖਾ ਭਾਣਾ ਉਬਾਸੀਆਂ ਲਾਂਦਾ ਆਂ ਤੇ ਤੂੰ ਗੁਲਫ਼ੱਰੇ ਉਂਡਾਉਂਦਾ ਏਂ । ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਖਾਤਰਾਂ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀਆਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਡ ਸੋਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ !”

ਜਦੋਂ ਖੋਤੇ ਨੇ ਢੱਗੇ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਪਾਜੀਆ, ਤੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਬਦੇਬਦੀ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ ! ਤੂੰ ਨਿਰਾ ਅਕਲ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾ ਏਂ ! ਮੂਰਖਾ, ਤੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਜੂ ਜਾਨ ਮਾਰਦਾ ਏਂ, ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਅਕਲ ਏ ! ਸਵੇਰੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਨਖਿੱਧਾਂ ਵਾਂਝ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹੱਡ ਗੋਡੇ ਰਗੜੇ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਕੇ ਰਾਤ ਪੈਣ ਤੇ ਮੁੜ ਆਪਣੀ ਖੁਰਲੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖਿਆ !

“ਨਕਾਰਿਆ, ਸੁਣ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ! ਕਦੀ ਕਦੀ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤ ਚਲਾਕੀ ਵੀ ਵਰਤ ਲਈ ਦੀ ਏ । ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੇਨੂੰ ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਆ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਨੇ, ਤੂੰ ਚੁਪ ਚਾਪ ਆ ਕੇ ਖੜੋ ਜਾਂਦਾ ਏਂ । ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਖੁਸ਼ ਏਂ ! ਜਦੋਂ ਪੱਠੇ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਸੁਟਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਝ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਏਂ ਤੇ ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬੜਾ ਪਰਸੇਨ ਏਂ ! ਪਰ ਜੇ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਜਿੱਦਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਆਂ, ਉਂਦਾਂ ਈ ਕਰ ।

“ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਲਈ ਜਾਏਂ, ਤੂੰ ਖੇਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਲਿੱਟਣ ਲਗ ਜਾਇਆ ਕਰ। ਤੇ ਫੇਰ ਤੇਨੂੰ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਝੰਬ ਦੇਣ, ਤੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਉੱਠੀਂ। ਜੇ ਉੱਠ ਵੀ ਖੜਵੇਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਲਿਟ ਜਾਈਂ।”

“ਅੰਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਤੇਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਣ, ਤੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਤਕ ਨ ਲਾਈਂ। ਪੱਠਿਆਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਈਂ। ਉਹ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਬਿਮਾਰ ਏਂ। ਦੋ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀਂ, ਫੇਰ ਵੇਖੀਂ ਕਿਦਾਂ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਫਿਰਦੇ ਨੇ!”

ਜਦੋਂ ਢੱਗੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਖੌਤੇ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਵਾਹ, ਬਈ ਵਾਹ, ਕੀ ਕਹਿਣੇ ਤੇਰੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਦੇ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਨਾ ਚਿਰ ਮੂਰਖ ਈ ਰਿਹਾ ਆਂ! ਪਰ ਹੁਣ ਤੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਏ।”

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸੇਦਾਗਰ ਲਾਗੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲਈਆਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਹਾਲੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਖੇਤ ਵਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਉਹਦੀ ਧੋਣ ਤੇ ਪੰਜਾਲੀ ਪਾਈ, ਪਰ ਢੱਗਾ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਅੜ ਕੇ ਖੜ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਹਾਲੀ ਨੇ ਬਥੇਰੀ ਹੱਲਾ ਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ; ਪਰ ਕਿੱਥੇ! ਢੱਗਾ ਹਿਲਣ ਤਕ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈਂਦਾ। ਹਾਲੀ ਬੜਾ ਤੌਤਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸੋਟੇ ਨਾਲ ਖੂਬ ਝੰਬਿਆ। ਇਸੇ ਮਾਰ ਕੁਟਾਈ ਵਿਚ ਪੰਜਾਲੀ ਥੱਲੇ ਜਾ ਪਈ ਅਤੇ ਢੱਗਾ ਉੱਥੋਂ ਨੱਸ ਉਠਿਆ। ਪਰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਬਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਜਾ ਘੇਰਿਆ ਅਤੇ ਐਸਾ ਫੈਂਟਾ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਕਿ ਢੱਗਾ ਉੱਥੇ ਹੀ ਵਿੱਛ ਗਿਆ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਢੱਗਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਜ਼ਰਾ ਕੰਮ ਨ ਕੀਤਾ। ਸਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹਨੂੰ ਘਰ ਲਿਆ ਕੇ ਪੱਠੇ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਹਨੇ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਮੂੰਹ ਤਕ ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਹਉਕੇ ਲੈਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸਵੇਰ ਸਵੇਰ ਜਦ ਹਾਲੀ ਉਥੇ ਆਇਆ, ਉਹਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਢੱਗੇ ਦੀ ਖੁਰਲੀ ਉੱਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੱਠਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਚਿੱਕੜ ਅਤੇ ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਲਿਬੜਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹ ਹੋ! ਇਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਬਿਮਾਰ ਏ। ਮੈਂ ਐਵੇਂ ਈ ਕਲ ਇਹਨੂੰ ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਪੱਠੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਉੱਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਏ ਨੇ।”

ਸੋ ਉਹ ਸੇਦਾਗਰ ਕੋਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗਲ ਜਾ ਸੁਣਾਈ। ਪਰ ਸੇਦਾਗਰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿੱਚੋਂ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਹਾਲੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਜਾ, ਅਜ ਖੇਤ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾ ਤੇ ਇਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਢੱਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਲੈ।”

ਸੋ ਹਾਲੀ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਹਲ ਅੱਗੇ ਜੋਈ ਰਖਿਆ। ਖੋਤਾ ਇਤਨੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਆਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਛੋਤੀ ਹੀ ਥੱਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਾਲੀ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿਚ ਇਕ ਜੜ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਹਿਕ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਪਈ ਤਾਂ ਖੋਤੇ ਦੇ ਗਲੇਂ ਹਲ ਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਵਿਚ ਜਰਾ ਵੀ ਸਾਹ ਸੱਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਚਾਰਾ ਬੁਰੇ ਹਾਲੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੰਗੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਉਹਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਲਾਸਾਂ ਨਾਲ ਨੀਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ !

ਹਾਲੀ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਬੰਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਧਰ ਢੱਗਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੁੱਲੇ ਲੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਕਦੇ ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰ ਲਵੇ। ਕਦੇ ਜਰਾ ਪੂਛ ਨਾਲ ਮੱਖੀਆਂ ਉਡਾ ਲਵੇ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਗਿਰਦ ਦੇ ਕੁ ਭੁਆਂਟਣੀਆਂ ਹੀ ਲੈ ਲਵੇ। ਰਾਤ ਪੈਣ ਤਕ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹੇ ਅਕਲ ਦੇ ਸਾਗਰ, ਤੇਰੀ ਈ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਮੇਰਾ ਜੀਵਨ ਸੌਰਿਆ ਏ। ਅਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਏ। ਮੈਂ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇਰਾ ਜਸ ਗਾਵਾਂ !”

ਪਰ ਖੋਤਾ ਰੋਣੀ ਬੂਥੀ ਬਣਾਈ ਚੁਪ ਚਾਪ ਖੜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਦੀ ਐਸੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗੱਲ ਤਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਹਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ

ਸਿਕਦਿਆਂ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਸਾਰੀ ਮੁਸੀਬਤ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਈ ਬੇਵਕੂਫੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਏ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਬਲਾ, ਖਾਹ ਮਖਾਹ ਗਲ ਸਹੇੜ ਲਈ ਏ। ਖੈਰ, ਮੈਨੂੰ ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਰੱਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਅਕਲ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਲਾ ਮਰੋੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਢੱਗਾ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਗੋੜ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਏ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੜੀ ਭੁਗਤ ਸੌਰੇਗੀ ਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਜੀਉਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।”

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਖੋਤੇ ਨੇ ਪੱਠੇ ਖਾਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਢੱਗਾ ਕੋਲ ਖੜਾ ਉਹਨੂੰ ਸਲਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੱਕਦਾ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਸੌਦਾਗਰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚੰਦਰਮੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਤੇ ਬੈਠਾ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੋਤੇ ਨੇ ਢੱਗੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ “ਸੁਣਾ, ਬਈ! ਵੇਰ ਕਲ ਲਈ ਤੇਰਾ ਕੀ ਇਰਾਦਾ ਏ?”

ਢੱਗੇ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਇਰਾਦਾ ਕੀ ਹੋਣਾ ਏ। ਤੂੰ ਜਿਹੜੀ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ ਏ ਉਹਦੀ ਰੀਸ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਇਹ ਨੁਸਖਾ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮੌਜ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਏ!”

ਪਰ ਖੋਤੇ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, “ਨਾ, ਨਾ! ਕਿਤੇ ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰ ਬੈਠੀ!”

“ਕਿਉਂ?” ਢੱਗੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਖੋਤੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਕੋ ਗੱਲ ਸਦਾ ਲਈ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਛੱਡੀਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਪੁਠੀ ਵੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ ਕਹੇਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਵਾਂ। ਮੈਂ ਅਜ ਹੀ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਏ, ‘ਜੇ ਬੈਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਲ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਇਹਨੂੰ ਕਸਾਈ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਦੇ ਕੰਮ ਈ ਆਉਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਹਦੀ ਖੱਲ ਵੇਚ ਕੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਈ ਵਟ ਲਵਾਂਗੇ।’ ਇਹ ਤੂੰ ਹੁਣ ਸੋਚ ਲੈ। ਕਿਤੇ ਹਾਸੇ ਦਾ ਮੜਾਸਾ ਈ ਨਾ ਬਣ ਜਾਏ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ! ਤੂੰ ਅੱਗੋਂ ਆਪਣਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵਿਚਾਰ।” ਜਦੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਇਹ ਸੁਣਿਆ, ਉਹ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹਸ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇਤਨਾ ਹਸਿਆ ਕਿ ਉਥੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, “ਕੋਈ ਐਸੀ ਵੈਸੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹਾਸਾ ਕਾਹਦਾ ਏ?”

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਢੱਗੇ ਤੇ ਖੋਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦਾ।”

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਤਾ ਲਗੇ । ਉਹ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ ।”

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਇਹ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦਾ !”

ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਸਣਾ ਪਏਗਾ ।”

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਫੇਰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੂ ਏ ਮੈਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੌਤ ਏ ।”

ਪਰ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਝੂਠ ਏ । ਮੈਨੂੰ ਭੋਲੀ ਭਾਲੀ ਸਮਝ ਕੇ ਠਗਦੇ ਓ ! ਹਸ ਮੇਰੇ ਤੇ ਰਹੇ ਓ ਤੇ ਨਾਂ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਲਾ ਰਹੇ ਓ । ਮੈਥੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਲੁਕਾ ਰਹੇ ਓ । ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਸੋਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਏ ਤੇ ਮੁੜ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ !”

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਬੈਠ ਗਈ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ । ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਸੁਦੈਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ ? ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰ ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ । ਐਵੇਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ।”

ਪਰ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਜ਼ਿੰਦੀ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਮੈਨੂੰ ਸਚ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੱਸੇ ਕਿਉਂ ਓ !”

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਭਲੀਏ ਲੋਕੇ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਨਾਲ਼ ਈ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਬਚਣਾ ! ਖ਼ਾਮਖ਼ਾਹ ਦਾ ਅੜ੍ਹਬਪੁਣਾ ਛੱਡ ਦੇ ।”

“ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ! ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਢੱਗੇ ਤੇ ਖੋਤੇ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਏ । ਏਥੇ ਕਿਸੇ ਬਹਿ ਰਹਿਣਾ ਏ । ਅੰਤ ਵੇਲਾ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਸਭ ਦਾ ਆਉਣਾ ਈ ਏ ।”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਉਹਦੇ ਖਹਿੜੇ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਬੜਾ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ । ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨਾਲ਼ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਅੱਛਾ, ਤਾਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਕ ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ । ਤਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਕਰ ਜਾਵਾਂ ।”

ਸੈਦਾਗਰ ਕੋਲ ਇਕ ਕੁੱਤਾ, ਇਕ ਕੁੱਕੜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਕੁਕੜੀਆਂ ਵੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤ ਵੇਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਕੁੱਤੇ ਅਤੇ ਕੁੱਕੜ ਨੂੰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ। ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਕੁਕੜ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਸਾਡੀਆਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਸੇ। ਉਹਦੇ ਸਮਝਾਣ ਬੁਝਾਣ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਬਾਜ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ।”

ਕੁਕੜ ਅਤੇ ਕੁੱਤਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੁੱਕੜ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਸਾਡਾ ਮਾਲਕ ਆਖਦਾ ਤਾਂ ਏ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਗ਼ੈਬ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਏ, ਪਰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਾਰ ਸਕਦਾ!”

ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ?”

“ਕਿਉਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ! ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਵੇ

ਕਿ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸੁਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਉਹਦੀ ਮੋਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਏ।
ਬਸ ਇਸੇ ਡਰ ਨਾਲ ਈ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਿੱਦ ਛੱਡ ਦਵੇਗੀ।”

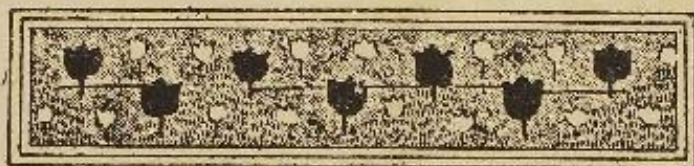
ਸੌਦਾਗਰ ਕੁੱਕੜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ
ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹਾਂ ਸੱਚ,
ਇਹ ਦਸਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਭੁਲ ਈ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਭੇਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਾਲ ਈ
ਸੁਦਾਈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦਾ ਏ! ਸੋ ਤੂੰ ਵੀ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾ।”

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਹੱਸ ਉੱਡ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਘਬਰਾ ਕੇ
ਬੋਲੀ, “ਨਾ, ਨਾ, ਇਹੋ ਜਹੀ ਗਲ ਸੁਣਨੋਂ ਕੀ ਬੁਝਿਆ ਏ! ਮੈਂ ਸੁਦੈਣ ਬੋੜੀ ਆਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ
ਐਵੇਂ ਹੱਸ ਰਹੀ ਸਾਂ!”

ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਆਖਿਆ—“ਚੰਗਾ! ਫੇਰ ਨਾ ਕਦੀ ਪੁੱਠੇ ਜਿੱਧੇ ਸਵਾਲ ਕਰੀਂ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ
ਨੇ ਫੇਰ ਕਦੀ ਅੜੀ ਨ ਕੀਤੀ।

ਦੋ ਦੋਸਤ

ਬਗ਼ਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਇੱਕੋ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਸੀ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਕੇ ਬੜਾ ਗੁਣੀ ਅਤੇ ਅਕਲਮੰਦ ਨਿਕਲੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪਰਖਣ ਲਈ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡੇਡਾ ਤਿਆਰ ਰਖਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਦੀ ਉਹਦਾ ਲੜਕਾ ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਖੂਬ ਖੜਕਦੀਆਂ।

ਅਬੂਹਸਨ ਅਜੇ ਛੋਟਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫ਼ਿਕਰ ਫ਼ਾਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਬੜਾ ਅਮੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਦੌਲਤ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਕੀਤੇ। ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਬਚਾ ਕੇ ਰਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਖਾਣ ਖਰਚਣ ਲਈ ਅਲੱਗ ਕਰ ਲਿਆ।

ਉਸ ਪਾਸ ਖੁਲ੍ਹਾ ਪੈਸਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕਈ ਐਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਇਹ ਸਭ ਉਹਨੂੰ ਜੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਚੰਬੜੇ ਰਹੇ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਉਹਦਾ ਅੱਧਾ ਧਨ ਖਤਮ ਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਖਰਚਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਪਾਸ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਗਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਣ ਲਗ ਪਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਸੀ, ਅਬੂਹਸਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਅਬੂ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿਤਰਾਂ ਦਾ ਸਦਾ ਲਈ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਆਪਣੇ ਮਤਲਬੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਬਾਕੀ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਬੜੀ ਜੁਗਤ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਲਗਾ। ਉਹਨੇ ਪਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਉਹ

ਨਾਵਾਕਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗਲ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮਿੱਤਰ ਬਣਾਏਗਾ ।

ਸੋ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਲ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਏਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲਾਂਘਾ ਸੀ । ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਅਜਨਬੀ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਉਹ ਇਕ ਰਾਤ ਲਈ

ਅਬੂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਬੂ ਪਾਸੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਉਹਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰ ਉਹਨੂੰ ਘਰੋਂ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਫੇਰ ਅਬੂਹਸਨ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਦੀ ਕਲਾਮ ਤਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ।

ਉਹ ਪੂਰਾ ਇਕ ਸਾਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਪੁਲ ਤੇ ਬੈਠਾ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਮਹਿਮਾਨ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਹਾਰੂੰਉਲਰਸ਼ੀਦ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਉੱਥੇ ਲੱਘਿਆ । ਅਬੂਹਸਨ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਪਛਣ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਬਗ਼ਦਾਦ ਦੇ ਗਲੀ ਕੂਚਿਆਂ ਦੀ ਗਸਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਅਬੂ ਨੇ ਉਹਦਾ ਹਥ ਫੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਜੇ ਖੇਚਲ ਨ ਸਮਝੋ ਤਾਂ ਅਜ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਘਰ ਚਰਨ ਪਾਓ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ੋ ।”

ਖਲੀਫਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਪਿਆ । ਉਹ ਅਬੂਹਸਨ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਅਤੇ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਘਰ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਬੜੇ ਸੁਹਣੇ ਸੁਹਣੇ ਰੰਗੀਨ ਚਿਤਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੇਗੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਕ ਫੁਹਾਰਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ।

ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਆਓਭਗਤ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸਦਾ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਦਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ?”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ “ਹਜ਼ੂਰ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਖਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੈ । ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣਾ ।”

ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕਿਉਂ ?”

ਇਸ ਤੇ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹਦੇ ਫਰੇਬੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੀ ਸਭ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ । ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰਾ ਰੋਸ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ ।”

ਜਦ ਖਲੀਫਾ ਵਿਦਾ ਹੋਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਅਬੂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ । ਅਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹਜ਼ੂਰ, ਸਾਡੇ ਮਹੱਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੜੀਅਲ ਜਿਹੇ ਮੁਲਾਣੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ । ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰੰਗ ਰਾਗ ਤੇ ਰੋਣਕ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਬੜਾ ਤਪਦੇ ਨੇ ਤੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਨ ਭਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ । ਜੇ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਕੰਜਾ ਖਿਚ ਦਵਾਂ ।”

ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ । ਬੂਰੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਾ ਸਵਾਹ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ।”

ਗਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਰਾ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਘੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਹਨੂੰ ਘੂਕੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਬਿਲਕੁਲ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਲੀਫੇ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੈਜਾ ਕੇ ਪਲੰਘ ਉੱਤੇ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਬੂਹਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਮਕਿਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਜਾਏ ਕਿ ਉਹ ਖਲੀਫਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਲੀਫਾ ਆਪ ਮਹੱਲ ਦੇ ਇਕ ਚੋਰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲੁਕ ਗਿਆ।

ਜਦੋਂ ਸਵੇਰ ਸਾਰ ਅਬੂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਖੁਲ੍ਹੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਟਹਿਲੀਏ ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜਾ ਅਚੰਭਾ ਹੋਇਆ।

ਇਕ ਟਹਿਲੀਏ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਾਡੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਦੇ ਮਾਲਿਕ, ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਸਲਾਮਤ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਏ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਕਮ ਏ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੇਮ ਨਾਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਗਾ ਦਿਤਾ ਜਾਏ।”

ਅਬੂ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੀ ਰਸਮੀ ਪੜਦਿਆਂ ਵਲ ਅਤੇ ਕਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਕੰਧਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਆਖਰ ਉਹਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਸੱਚ ਸੱਚ ਦਸ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਆਂ ਤੇ ਕੌਣ ਆਂ।”

ਨੌਕਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਹਜ਼ੂਰ, ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਖਲੀਫਾ ਓ!” ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਰੋਧ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ? ਖਲੀਫਾ? ਤੂੰ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਬਕ ਰਿਹਾ ਏਂ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਆਂ।”

ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਾਕੀ ਨੌਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਹੀ ਦੁਹਰਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਲੀਫਾ ਹੀ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਉਹਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪਵਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਲ ਹੀ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਖਲੀਫਾ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਨੌਕਰ ਹੀਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੜੀ ਕੀਮਖਾਬ ਦੀ ਜੁੱਤੀ ਲੈ ਆਇਆ ਜਿਹੜੀ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਡਰਦਿਆਂ ਡਰਦਿਆਂ ਪਾਈ। ਦੂਜਾ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚਿਰਮਚੀ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਹਥ ਧਵਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਓਹੜੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੁਨਹਿਰੀ ਚੋਗਾ ਲੈ ਆਇਆ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਤਿਆਰ ਹੋਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਨੌਕਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਸ਼ਹਿਰ 'ਦੇ ਪਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਦਸਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਤੇ ਫ਼ੈਰਨ ਅਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।"

ਅਬੂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਏ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਫ਼ੈਰਨ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਦੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਮਸੀਤ ਦੇ ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਛੱਤਰ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਖੋਤਿਆਂ ਤੇ ਪੁੱਠੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਫੇਰਿਆ ਜਾਏ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਕਿ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰੇਗਾ ਉਹਦੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਹੋਏਗੀ।

ਨੌਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁਕਮ, ਹਜ਼ੂਰ!"

"ਹਾਂ", ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮਸੀਤ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਇਕ ਭੀੜੀ ਜਿਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਅਬੂਹਸਨ ਦਾ ਘਰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਆਉ।"

ਜਦੋਂ ਨੌਕਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਜਗਮਗ ਕਰ ਰਹੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਖਾਣੇ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਸਜੇ ਪਏ ਸਨ। ਉਹਨੇ ਸੋਚਿਆ, "ਰਾਤ ਵਾਲਾ ਮਹਿਮਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਜਿੰਨਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੋਣਾ ਏ ਜਿਨ੍ਹੇ ਉਹਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਈ ਪਰੀਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਏ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਅਜੀਬ ਤੋਂ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਏ।" ਹਾਲੀਂ ਉਹ ਇਹ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੇ ਉਹਦੇ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਸਨੂੰ ਪੀਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਬੂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਗਈ।

ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਹਾਰੂਨਰਸ਼ੀਦ ਆਪਣੀ ਲੁਕਵੀਂ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਚੁਕਵਾ ਕੇ ਉਹਦੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰੇ ਹੀ ਜਾਗ ਆ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਥਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁਪ ਚਾਪ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਗੋਂ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨ ਮਿਲਿਆ। ਆਖਰ ਜਦ ਉਹ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਟਾਹਰਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ, ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਭੱਜੀ ਭੱਜੀ ਉਹਦੇ ਪਾਸ ਆਈ।

ਅਬੂ ਅਜੇ ਤਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖ਼ਲੀਫ਼ਾ ਹੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਬੂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬੁਢੀਏ! ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ ਤੇ ਏਥੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਈ ਏ?"

ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਆਂ ਤੇਰੀ ਮਾਂ, ਬੇਟਾ !”

ਅਬੂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੜਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਤੇਰੀ ਅਕਲ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਖਲੀਫਾ ਆਂ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ ਦਾ ਰਾਜਾ ।

ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ, “ਚੁਪ ਕਰ, ਬੇਟਾ ! ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਡੀਂਗਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਦੀਆਂ । ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਨਾ ਬੱਝ ਜਾਈਏ । ਹਾਲੀਂ ਕਲ ਈ ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸੋਂ ਬਾਹਰ ਕਢ ਦਿੱਤਾ ਏ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਅਬੂ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਚੀ ਕੜਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮੈਂ ਈ ਤਾਂ ਕਲ ਤੈਨੂੰ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸਨ ।”

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਸੋਟੀ ਫੜੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਾਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਖਲੀਫਾ ਹੈ । ਰੋਲਾ ਗੋਲਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਗਵਾਂਢੀ ਭੱਜੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਹਥੋਂ ਫੁਡਾਇਆ ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅਬੂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਥ ਜਕੜ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਗਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਟੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾ ਕੇ ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਕੋਠੜੀ ਦੇ ਥੂਹੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਖੂਬ ਮੁਰੰਮਤ ਕੀਤੀ । ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਖਾਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਬੜੀ ਬਕਬਕੀ ਜਿਹੀ ਦਵਾਈ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ।

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੂਹੇ ਹਾਲ ਬੈਂਕੇ ਦਿਹਾੜੇ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਨ ਲਈ ਆਈ । ਉਹਨੇ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਅਬੂ ਨਿਮੋਬੂਣਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਚੁਪ ਚਾਪ ਬੈਠਾ ਹੈ । ਮਾਂ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਹੱਥ ਚੁਕਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਬੜੀਆਂ ਮੁਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ । ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਭੁਲ ਬਖਸ਼ ਦੇ ।” ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਬੂ ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਅਬੂ ਨੂੰ ਉਸ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਘਰ ਲੈ ਗਈ ।

ਹੁਣ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਅਬੂ ਦਾ ਸੁਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਕਈ ਦਿਨ ਸ਼ਰਮ ਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰ ਹੀ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ । ਪਰ ਇਕੱਲਾ ਚੁਪ ਬਹਿ ਬਹਿ ਕੇ ਉਹ ਤੰਗ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਪੁਲ ਤੇ ਜਾਣ ਲਗ ਪਿਆ । ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਗ ਉੱਥੇ ਬੈਠਾ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਫੇਰ ਇਕ ਸੰਦਾਗਰ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਉੱਥੋਂ ਲੰਘਿਆ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

“ਓ ਦਗੋਬਾਜ਼ ਜਿੰਨ ! ਤੂੰ ਈ ਮੈਨੂੰ ਖਲੀਫਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੋਨ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ । ਕੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਫੇਰ ਫਸਾਉਣ ਆਇਆ ਏ ?”

ਅਬੂਹਸਨ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ

ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਕਿਉਂ, ਬਈ ! ਦਸ ਖਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜਿਆ ਏ ? ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੈਂ ਕਿ ਤੇਰੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇ । ਕੀ ਤੇਰੀ ਮਨਸ਼ਾ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ?”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲ ਗਈ ਏ ਪਰ ਮੈਂ ਵੀ ਤਾਂ ਨਾਲ ਈ ਮੁਫਤ ਦਾ ਰਗੜਿਆ ਗਿਆ ਆਂ ਨ । ਪਰ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਦੇਵਾਂ ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਈ ਮੂਰਖਤਾ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੀ ਏ ।”

ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਅਬੂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਠੰਡਾ ਹੋਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਨੋਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਏ । ਖਲੀਫਾ ਅਬੂਹਸਨ ਨੂੰ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਬੇਗਮ ਜ਼ਬੇਦਾ ਦੀ ਇਕ ਗੋਲੀ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਸੀ, ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ । ਉਹ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਨੇਕਦਿਲ ਔਰਤ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦੇ ਰਹੇ । ਪਰ ਹੈ ਸਨ ਦੋਨੋਂ ਬੜੇ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚ, ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਰੁਪਿਆ ਪੈਸਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਦਾ ਹੁਣ ਕਿੱਥੋਂ ਪਰਬੰਧ ਕਰੇ ! ਅਚਾਨਕ ਉਹਨੂੰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਖਲੀਫਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਬੱਧੂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂ ਨ ਉਹ ਵੀ ਉਸਤੋਂ ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਲਵੇ !

ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਵਿਉਂਤ ਸੁਝੀ । ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਬੂਠੀ ਮੂਠੀ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰੀਏ । ਮੈਂ ਲੇਟ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੇ ਕੱਢਣ ਪਾ ਦਈਂ ਤੇ ਰੋਂਦੀ ਪਿੱਟਦੀ ਬੇਗਮ ਜ਼ਬੇਦਾ ਪਾਸ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾ ਦਈਂ । ਉਹ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੱਬਣ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦਵੇਗੀ । ਤੇ ਫੇਰ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਏਗੀ । ਤੂੰ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਖਲੀਫਾ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਪਿੱਟਦਾ ਇਹ ਖਬਰ ਜਾ ਸੁਣਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਦਵੇਗਾ ।”

ਸੋ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ । ਪਹਿਲੋਂ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਬੇਗਮ ਪਾਸ ਗਈ । ਬੇਗਮ ਨੇ ਅਬੂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਬੜਾ ਦੁਖ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਖਰਚ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ । ਫੇਰ ਅਬੂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ । ਉਹ ਖਲੀਫੇ ਪਾਸ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੜੀ ਬੁਰੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਜਾ ਸੁਣਾਈ । ਬੇਗਮ ਵਾਂਗ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਵੀ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਦਿਲੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮੁਹਰਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖ ਕੇ ਬੜਾ ਚਿਰ ਹਸ ਹਸ ਦੂਹਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ।

ਉਧਰ ਜਦ ਖਲੀਫਾ ਜ਼ਬੇਦਾ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਜ਼ਬੇਦਾ ਬੜੇ ਦੁਖੀ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਖਲੀਫਾ ਨੂੰ ਅਬੂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਗ ਪਈ ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਟਪਲਾ ਲੱਗਾ ਏ ! ਉਹ ਤਾਂ ਅਬੂ ਦੀ ਵਹੁਟੀ ਮਰੀ ਏ ਨਾ ਕਿ ਅਬੂ !”

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਹੱਦ ਕਰਦੇ ਓ ! ਕਿਤੇ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਨਾ ਰਹਿਣਾ । ਉਹ ਤਾਂ ਅਬੂ ਮਰਿਆ ਏ । ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਤਾਂ ਹੁਣੇ ਇਥੋਂ ਹੋ ਕੇ ਗਈ ਏ । ਵਿਚਾਰੀ ਦਾ ਹੋਰ ਕੇ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ਏ !"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਤਕਰਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ । ਖਲੀਫਾ ਕਹੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਮਰੀ ਹੈ, ਰਾਣੀ ਕਸੇ ਅਬੂ ਮਰਿਆ ਹੈ । ਆਖਰ ਫੈਸਲਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਖਲੀਫਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੌਕਰ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਏ ।

ਅਬੂਹਸਨ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤਾੜ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਖਲੀਫਾ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਆਏਗਾ । ਇਸ ਲਈ ਜਦ ਉਹਨੇ ਦੂਰੋਂ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮਸਰੂਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੱਲ ਆ ਰਿਹਾ ਏ । ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ ਕਿ ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਏ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੌਣ ਮਰਿਆ ਏ । ਤੂੰ ਝਟ ਪਟ ਕੱਢਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੇਟ ਜਾ ਤੇ ਹਿੱਲੀਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ।"

ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਹਾਲੀਂ ਲੇਟੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਆ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ । ਅਬੂਹਸਨ ਬੂਹਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਣ ਗਿਆ । ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਤੇ ਕੱਢਣ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜਦੇ ਪੈਰੀਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਉੱਥੇ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਉਹਨੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਜਾ ਦੱਸਿਆ ।

ਜਦੋਂ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਸਰੂਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਆਇਆ । ਉਹਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਦਾ ਪੱਖ ਕੀਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਬੁੱਢੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਨੂੰ, ਜਿਹੜੀ ਬੜੀ ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਸੱਚੀ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਝੂਠ ਸੱਚ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ।

ਬੁੱਢੀ ਨੌਕਰਾਣੀ ਬੜੀ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਅਬੂ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਗਈ ! ਅਬੂ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਰਾਣੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਵੱਲ ਭੇਜੇਗੀ । ਸੋ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਬਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਬੁੱਢੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਬੁਝਾ ਕੇ ਕੱਢਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਜਾਰੇ ਜਾਰ ਰੋਂਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਹਾਏ ਵੇ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਏ, ਮੇਰੇ ਸਾਈਆਂ, ਮੈਨੂੰ ਕੱਲੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ! ਹਾਏ ਵੇ ਰੱਬਾ, ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦਿਨ ਵਖਾਉਣਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜੰਮਦੀ ਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਰ ਗਈ !"

ਬੁੱਢੀ ਨੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੁਣ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਾਸਰ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੈ। ਜਦ ਰਾਣੀ ਨੇ ਮਸਰੂਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਝਾੜ ਪਾਈ ਤਾਂ ਮਸਰੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬਾ! ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਏ ਕਹਿ ਸੁਣਾਇਆ ਏ। ਇਹ ਬੁਢੜੀ ਬਖੇੜਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸੁਣਾ ਰਹੀ ਏ।”

ਬੁੱਢੀ ਨੌਕਰਰਾਣੀ ਆਪਣੇ ਤੇ ਲੱਗੀ ਇਸ ਤੁਹਮਤ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਭੜਕ ਉੱਠੀ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਬਖੇੜਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਏਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਏਂ। ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਕਰ। ਸਭ ਨੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਏਂ।”

ਜਦੋਂ ਇਹ ਝਗੜਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਖਲੀਫਾ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਸੋਚ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਇਕੱਠੇ ਆਪਣੀ ਅਖੀਂ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰਾ ਝਗੜਾ ਨਜਿੱਠ ਆਉਣ।

ਸੋ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਅਬੂ ਦੇ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ।

ਜਦੋਂ ਅਬੂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਜਾ ਦਸੀ। ਉਹਦੀ ਵਹੁਟੀ ਦਾ ਰੰਗ ਛੱਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਦਸੋ ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ! ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਫਸ ਜਾਵਾਂਗੇ।”

ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਰਤੀ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਤੂੰ ਵੀ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤੇ ਕਫ਼ਣ ਪਾ ਲੈ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਆਂ। ਫੇਰ ਵੇਖੀਂ ਕੀ ਮੈਂਜ ਮੇਲਾ ਬਣਦਾ ਏ!”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਕੱਢਣ ਤਾਣ ਕੇ ਲੇਟ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਚਾਰੇ ਜਣੇ-ਖਲੀਫਾ, ਰਾਣੀ, ਮਸਰੂਰ ਅਤੇ ਬੁੱਢੀ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਰਿਆ ਪਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ।

ਰਾਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਵੇਖੋ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮਰੇ ਪਏ ਨੇ। ਅਬੂ ਤਾਂ ਮਰ ਈ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਵਿਚਾਰੀ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁਖ ਨੂੰ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਨਾਲ ਈ ਚਲ ਬਸੀ ਏ!”

ਖਲੀਫੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਫੇਰ ਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਏਂ! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦਸਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਬੂਹਸਨ ਨੇ ਆਪ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਏ। ਪਰ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਈ ਦੱਬੀ ਜਾਨੀ ਏਂ!”

ਉਧਰ ਜਥੇਦਾਰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੇ ਅੜੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਝਗੜਾ ਫੇਰ ਵਧ ਗਿਆ। ਆਖਰ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਉੱਚੀ ਸਾਰੀ ਕਿਹਾ, “ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੱਚ ਸੱਚ ਦੱਸੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੌਣ ਮਰਿਆ ਏ, ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਇਨਾਮ ਦਵਾਂਗਾ।”

ਜਿਉਂ ਹੀ ਅਬੂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਉਹ ਭੜਕ ਕੇ ਉਠ ਬੈਠਾ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਮਰਿਆ ਸਾਂ, ਹਜ਼ੂਰ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਇਕਰਾਰ ਬਮੁਜਬ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਲਓ।”

ਅਬੂ ਨੂੰ ਉਠਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਵੀ ਉਠ ਪਈ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਮੈਂ ਵੀ ਜੀਉਂਦੀ ਆਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਮਰਨ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।” ਬੇਗਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਚਲਾਕੀ ਤੇ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਰ ਖਲੀਫਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੱਸਿਆ ਅਤੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਹੱਸਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹੀ ਗਿਆ, “ਅਬੂ, ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਅਜੀਬ ਆਦਮੀ ਏਂ!”

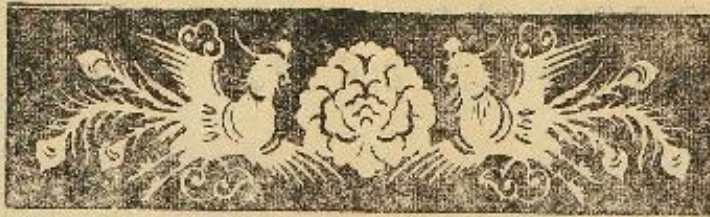
ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਪੈਸੇ ਲਈ ਜੂ ਐਨਾ ਦੋਂਗ ਰਚਾਇਆ ਏ, ਸਿੱਧਾ ਮੂੰਹੋਂ ਮੰਗ ਲੈਂਦਾ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਂਹ ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ?”

ਨਜ਼ਾਤੁਲ ਫੁਆਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਸਾਨੂੰ ਪੈਸਾ ਮੰਗਦਿਆਂ ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਸੀ।”

ਅਬੂਹਸਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਖਲੀਫੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਵਾਰਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੇਰਾ ਖਰਚ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਗਿਆ ਏ। ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪੈਸਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਹੋਵੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਵਗ ਜਾਂਦਾ ਏ! ਇਸ ਲਈ, ਹਜ਼ੂਰ, ਪਹਿਲੋਂ ਇਨਾਮ ਵਾਲੀਆਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਲਵੋ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਦੋਵੇਂ ਖਿੜ ਖਿੜਾ ਕੇ ਹੱਸ ਪਏ ਅਤੇ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਹਰਾਂ ਭੇਜ ਦਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਬੂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਜਗੀਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲ ਸਕੇ!

ਰੱਬ ਦੇ ਰੰਗ

ਇਕ ਦਿਨ ਖਲੀਫਾ ਹਾਰੂਨੁਲਰਸ਼ੀਦ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਵੱਡਾ ਵਜ਼ੀਰ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਬਗਦਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ । ਅਚਾਨਕ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੜਾ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਕਾਨ ਵੇਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਲਗਦਾ ਸੀ । ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮਕਾਨ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਨਾਮੀ ਇਕ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬੜਾ ਗ਼ਰੀਬ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਧਨਾਢਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖਲੀਫੇ ਨੂੰ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਨੂੰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਜਾਣ ਸਕੇ ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗੋਗੀਆ ਹਸਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ । ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ :-

ਇਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿੱਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ । ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਅਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਅਦ ਸੀ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਉਹ ਕਦੇ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ । ਸਾਅਦੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ । ਪਰ ਸਾਅਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਦਾਤ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ।

ਸੋ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਉਸ ਥਾਂ ਲਾਗਿਓਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਏ । ਸਾਅਦ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਦੇਖ, ਵਿਚਾਰਾ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲਾ ਕਿੰਨੀ ਮਿਹਨਤ

ਕਰ ਰਿਹਾ ਏ, ਪਰ ਇਹਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਤਾਹ ਤੋਂ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਰੋਟੀਓਂ ਵੀ ਆਤਰ ਏ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਫੇਰ ਕਿੱਥੇ ਹੱਥ ਲਗਣਾ ਏ! ਕੀ ਖਿਆਲ ਏ! ਏਸੇ ਤੇ ਨਾਂ ਪਰਤਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸਾ ਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਏ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

“ਹਾਂ, ਜ਼ਰੂਰ!” ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਹੋਰ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਕਿਹੜਾ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਲਗਣਾ ਏ! ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਪੈਸੇ ਸਦਾ ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਕੇ ਖੋਖ ਸਕੀਏ।”

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਪੁਛਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ! ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਹਸਨ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਰੱਸੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਆਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਮੇਰੀ ਔਲ ਈ ਰੱਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਈ ਹੋਈ ਏ।”

ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਤੂੰ ਲਗਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਏ, ਪਰ ਕੀ ਤੈਨੂੰ ਕਦੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਪੈਸੇ ਬਚਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸਣ ਈ ਖਰੀਦ ਲਵੇਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂ?”

ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਜਨਾਬ! ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਓ। ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਪਲਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਜੀਅ ਹੋਰ ਨੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਲੱਕ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਕਿਤੇ ਦੋ ਡੰਗ ਰੋਟੀ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਫੇਰ ਵੀ ਰੱਬ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਏ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਅੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ।”

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਦੀ ਥੈਲੀ ਇਨਾਮ ਦੇਵਾਂ, ਤਾਂ ਕੀ ਤੂੰ ਪਰਣ ਕਰਦਾ ਏਂ ਕਿ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਲਾ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਤੇ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਂਗਾ?”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਸੰਕਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਜਨਾਬ! ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਏ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਕਿਤੇ ਇਸ ਦਾ ਚੋਥਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਏ ਕਿ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਈ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਰੱਸੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਵਾਂ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਚੌਗੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਥੈਲੀ ਕਢ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਲੈ ਦੋ ਸੌ ਮੁਹਰਾਂ! ਰੱਬ ਕਰੇ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੰਤਵ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹੋਵੇ।”

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉੱਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂਦੀ ਹੀ ਨ ਰਹੇ। ਸੋ ਮੈਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਦੇ ਪੇਚਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਲਈਆਂ।

ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਚਾੜਨ ਲਈ ਘਰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਮਾਸ ਲੈ ਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਕੁਝ ਸਣ ਖਰੀਦ ਲਵਾਂ।

ਮੈਂ ਇਕ ਝਟਕਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਮਾਸ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਈ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਇੱਲ ਮੇਰੇ ਤੇ ਝੱਪਟ ਕੇ ਪਈ। ਮਾਸ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਰਤੀ ਨਾਲ ਬਚਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਉਹਦੇ ਪੰਜਿਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਅੜ ਗਈ ਜੋ ਉਹ ਨਾਲ ਹੀ ਲੈ ਕੇ ਉੱਡ ਗਈ।

ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰ ਕੱਜਣ ਲਈ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪੱਗ ਖਰੀਦੀ, ਅਤੇ ਫੇਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਾਂਙ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟ ਪਿਆ। ਥੋੜੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੈਸੇ ਵੀ ਮੁਕ ਗਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਙ ਫੇਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਭੁੱਖ ਨੰਗ ਵਰਤ ਗਈ।

ਪਰ ਮੈਂ ਰਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਸਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, “ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਕੋਲੋਂ ਪੈਸੇ ਲਈ ਪਟਾ ਥੋੜਾ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਏ ! ਜੇ ਉਹਨੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ, ਜੇ ਖੋਹ ਲਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ! ਉਸ ਅਗੇ ਜ਼ੋਰ ਥੋੜਾ ਏ।” ਪਰ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਿਟੀ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਇਸ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਬੜੀ ਤਰਥੱਲੀ ਮਚਾਈ। ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਸਮਝਾਇਆ ਬੁਝਾਇਆ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਥੋਂ ਟਲਣ ਵਾਲੀ ਸੀ ! ਆਂਢ ਗਵਾਂਢ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਢੰਡੇਰਾ ਪਿਟਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਲੁਟੇ ਗਏ ! ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਹੀ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਠੱਠਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਬਣਨਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ, ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਸਾਅਦ, ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਅਦ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ !

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸੋ। ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ! ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਲੱਖ ਦਾ ਕੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਏ !” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਲ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ

ਵਾਰਤਾ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੱਚਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ।

ਸਾਅਦ ਨੇ ਵੀ ਮੇਰਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਬੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ! ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਵਿਚੇਂ ਦੇ ਸੇ ਮੁਹਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਥੇਲੀ ਕੱਢੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਚਲੋ ਜੋ ਹੋਈ ਸੇ ਹੋਈ। ਲੈ ਇਹ ਦੋ ਸੇ ਮੁਹਰਾਂ ਹੋਰ। ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਖੀਂ ਤੇ ਵੇਖੀਂ ਅਗੇ ਵਾਂਙ ਹੱਥੋਂ ਨਾ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਬਣ ਸੌਰ ਜਾਏ !"

ਮੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਸੋਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਕਿਹੜੇ ਸਬਦਾਂ ਨਾਲ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਥੋਂ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, "ਦੇਖੋ ਰਬ ਦੇ ਰੰਗ ! ਮੇਰਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਹੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਲੈਣ ਦੇਣ ਏ ! ਨਾ ਜਾਣ, ਨਾ ਪਛਾਣ, ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਮੁਹਰਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਉਲੱਦ ਗਏ ਨੇ !" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦਾ ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪੈਸੇ ਕਿਸੇ ਨੁੱਕਰੇ ਲੁਕਾ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਾਂ ਹੀ, ਕਿਤੇ ਔਗੇ ਵਾਂਙ ਇਹ ਮੁਹਰਾਂ ਵੀ ਹੱਥੋਂ ਨ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣ।

ਘਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੋਚਿਆ, ਸਗੋਂ ਚੰਗਾ ਏ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਤਾਂ ਨ ਲਗੇਗਾ !" ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਰਖ ਲਈਆਂ। ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਇਕ ਹੁਮਾਲ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਪੂੜੇ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਬਾਹਰੋਂ ਆਈ, ਮੈਂ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਸਣ ਲੈਣ ਲਈ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੇਰੀ ਬਦਨਸੀਬੀ ਵੇਖੋ ! ਉਸ ਦਿਨ ਖਾਣ ਨੂੰ ਘਰ ਡੰਗ ਭਰ ਵੀ ਆਟਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਆਟਾ ਬਿਲਕੁਲ ਖਤਮ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨੇ ਪੂੜੇ ਦਾ ਡੱਬਾ ਇਕ ਫੇਰੀ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਆਟੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਮੁੜਨ ਤੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਸਿਰ ਤੇ ਦੋਹੱਥੜ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਕਮਬਖ਼ਤ ਔਰਤ ! ਸਾਡੇ ਪਿਉ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਜਗੀਰ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਤੂੰ ਐਨੀ ਦੌਲਤ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਲੁਟਾ ਦਿੱਤੀ ਊ। ਤੇਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਨ ਵੀਹਾਂ ਤੇ ਦਸ ਮੁਹਰਾਂ ਪਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ !"

ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦਾ ਰੰਗ ਛੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ਪਿਟ ਪਿਟ ਕੇ ਨਚਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਆਖ਼ਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਧਰਾਸ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਐਨਾ ਹੌਲਾ ਨਾ ਪਾ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਗਵਾਂਢੀਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਙ ਕਿਤੇ ਫੇਰ ਸਭਾ ਮੇਜ਼ ਨ ਬਣਾਉਣ। ਚਲੋ ਜੋ ਹੋਇਆ ਸੋ ਹੋਇਆ! ਰਬ ਦਾ ਫੇਰ ਵੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਏ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਮ ਅਜ਼ ਕਮ ਦਸ ਮਹਰਾਂ ਤਾਂ ਬਚ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ਼ ਈ ਕੁਝ ਦਿਨ ਲੰਘਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੀਏ। ਅਗੇ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਵੇ!”

ਮੇਰੇ ਹੋਸਲਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਉਹ ਸੰਭਲ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਚਿਤ ਚੇਤਾ ਵੀ ਭੁਲ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਾਂ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਸਾਅਦੀ ਅਤੇ ਸਾਅਦ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਮੂੰਹ ਨਾਲ਼ ਇਹਨਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਰੋਣੇ ਰੋਵਾਂਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਥੱਲੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਬਜ਼ ਏ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ਼ ਆ ਖੜੋਤੇ। ਮੈਂ ਵੀ ਗਲ ਪਈ ਬਲਾ ਨੂੰ ਗਲੋਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ਼ ਗੁਜ਼ਰੀ ਸੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ਼ ਖਾਣ ਪੀਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ। ਫੇਰ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦੀ ਆਂ।”

ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਆਂ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਖਾ ਪੀ ਕੇ ਨਹੀਂ ਉਡਾ ਲਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰੰਜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਚਾਰ ਸੌ ਮਹਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਈ ਗਵਾਈਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੋਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।”

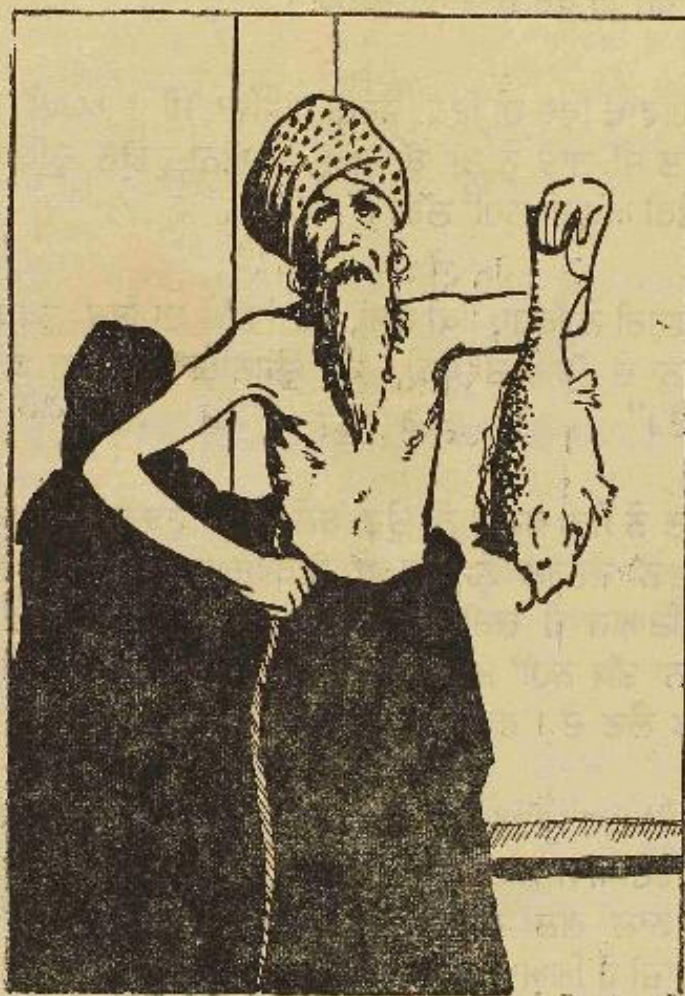
ਫੇਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, “ਮੇਰਾ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਗਲਤ ਨਿਕਲਿਆ ਏ। ਹੁਣ ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਏ! ਤੂੰ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਵੇਖ! ਸ਼ਾਇਦ ਤੂੰ ਈ ਠੀਕ ਨਿਕਲੇਂ।”

ਸਾਅਦ ਪਾਸ ਇਕ ਬੈਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਟੁਕੜਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਅਦ ਨੇ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਰੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਤਾਂ ਏਹੀ ਕੁਝ ਏ। ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਇਸੇ ਨਾਲ਼ ਈ ਤੇਰੇ ਘਰ ਲਹਿਰ ਬਹਿਰ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।”

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਅਦੀ ਹੱਸ ਪਿਆ, “ਮਿੱਤਰਾ! ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪੁੱਠੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਏਂ। ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਡੀ ਮੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰਨਾਂ ਏਂ?”

ਸਾਅਦ ਨੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਮੈਂ ਉਹ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਮਾਛੀ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਉਹਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚਲਾ ਸਿੱਕਾ ਗਵਾਚ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹਦਾ ਜਾਲ ਨਿਕੰਮਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਇਸੇ ਦੁਖੋਂ ਕਈ ਦਿਨ ਉਹ ਮੱਛੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੜਨ ਗਿਆ । ਸਿੱਕੇ

ਇਹ ਮੱਛੀ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਮਾਛੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ।

ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹਨੇ ਬੜੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹਨੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਮੱਛੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆ ਦਿਤੀ ।

ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਮੱਛੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਗ ਪਈ । ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਬਲੈਰ ਵਰਗੀ ਇਕ ਚਮਕਦਾਰ ਚੀਜ਼ ਨਿਕਲੀ । ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਉਹ ਖੇਡਣ ਲਈ

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਬੱਚੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜਨ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਇਤਨਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਖੋਹ ਲਈ। ਜਦ ਮੈਂ ਸੌਣ ਲਗਿਆਂ ਬੱਤੀ ਬੁਝਾਈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਰਾ ਜਗਮਗਾ ਉਠਿਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਸੌਣੇ ਦੀਆਂ ਮੁਹਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਈ ਚੰਗਾ ਨਿਕਲਿਆ ਏ। ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਲ ਦੇ ਪੈਸੇ ਈ ਬੱਚ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।”

ਸਾਡੇ ਗਵਾਂਢ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਜੌਹਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਜੌਹਰਣ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਐਨਾ ਤੁਫਾਨ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਰ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ।”

ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਦੱਸਾਂ, ਭੈਣ! ਸੀਸੇ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਭੁਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਤਾਂ ਬੈਠੀ, ਬੱਸ ਉਹਨਾਂ ਝਗੜ ਝਗੜ ਕੇ ਸਾਡਾ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਏ।”

ਜੌਹਰਣ ਨੇ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਉਹ ਬਲੌਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਜੌਹਰਣ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਵਿਖਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਮੁਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਬੱਚੇ ਉਸ ਨਾਲ ਲਸੂੜੇ ਵਾਂਗ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਾਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੈਂਦੇ। ਸੋ ਜੌਹਰਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, “ਚੰਗਾ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਖੇਡ ਲੈਣ ਦੇ। ਫੇਰ ਗੱਲ ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵਹੁਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਖੁੜਕ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਸੀਸਾ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਹੋਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਜੌਹਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਉਸ ਹੀਰੇ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਕ ਲੱਖ ਮੁਹਰਾਂ ਤੇ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੌਹਰੀ ਨੇ ਝਟ ਪਟ ਇਹ ਰਕਮ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਫੜਾਈ ਅਤੇ ਉਹ ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਸਾਂ, ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾ ਕੇ ਕੰਮ ਕੱਢੋ। ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਮਾਲ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।” ਫੇਰ ਮੈਂ ਮਾਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਦੁਕਾਨਾਂ ਖਰੀਦ

ਲਈਆਂ । ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਇਤਨਾ ਵੱਧ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਬਣਵਾ ਲਏ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਮਹੱਲ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ, ਸਾਅਦ ਤੇ ਸਾਅਦੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਙ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਨ ਲਈ ਫੇਰ ਆਏ । ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਦਿਨ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ । ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਪੁੱਛਦੇ ਪੁੱਛਦੇ ਮੇਰੇ ਨਵੇਂ ਮਹੱਲ ਵੱਲ ਆਏ । ਉਹਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਅਨੋਖੀ ਛੱਬ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਇਏ ਟੱਪਲਾ ਲੱਗਾ ਹੈ । ਮੇਰੇ ਦਰਬਾਨ ਦੇ ਤਸੱਲੀ ਦਿਵਾਉਣ ਤੇ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਮਹੱਲ ਮੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਝਿਜਕਦੇ ਝਿਜਕਦੇ ਅੰਦਰ ਆਏ । ਮੈਨੂੰ ਨਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਵੀ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਰਸੰਨ ਵੀ ।

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹੱਲ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਕਮਰਾ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਵੀ ਸੈਰ ਕਰਵਾਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਫਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਕ ਨਹਿਰ ਵੱਗ ਰਹੀ ਸੀ । ਫੇਰ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਮਹਿਮਾਨ ਬਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਣ । ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਲਈ ।

ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਗ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੋਵੇਂ ਲੜਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਗ ਵਿਚ ਪੰਛੀਆਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਆਲ੍ਹਣਾ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਲਿਆਏ ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਵਲ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ । ਮੈਨੂੰ ਝੱਟ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਉਹ ਹੀ ਪੱਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇੱਲ ਮੇਰੇ ਸਿਰੋਂ ਝਪਟਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ । ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਆਲ੍ਹਣਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੱਢ ਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੇਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਜਦ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹੋ ਹੀ ਮੁਹਰਾਂ ਵਾਲੀ ਬੈਲੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਟੱਕ ਪਈ ਹੋਈ ਨਿਕਲੀ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਰੱਖੀ ਸੀ ।

ਜਦੋਂ ਸਾਅਦੀ ਨੇ ਇਹ ਬੈਲੀ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ । ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਇੱਲ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ, ਗੱਪ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਇਤਨਾ ਮਾਲਦਾਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ । ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਤੂੰ ਕਹੁ, ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕਦੀ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਅਦ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਦਿਨ ਮੋੜੇ ਨੇ । ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਇਹ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਏ ਕਿ ਪੈਸੇ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈਸਾ ਬਣਦਾ ਏ ।”

ਉਸੇ ਸ਼ਾਮ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਐਸੀ ਖੇਡ ਰਚੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਜੋਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ । ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਛਾਣ ਮਾਰਿਆ ਪਰ ਜੋ ਕਿਤੇ ਵੀ ਹਥ ਨ ਲਗੇ ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ਜੋਆਂ ਦਾ ਪੂੜਾ ਸੀ । ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਉਹ ਘੋੜੇ ਲਈ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਉਲਾਂਦਿਆ ਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਹੀ ਗੰਢ ਨਿਕਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭਾਰੀ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਬੱਝੀ ਪਈ ਸੀ । ਉਹ ਗੰਢ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਥੋਂ ਮੇਰੀ ਗਵਾਚੀ ਹੋਈ ਗੰਢ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੰਢ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੀ ਹੋਵੇ ।

ਹਸਨ ਸਾਅਦ ਅਤੇ ਸਾਅਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਾਗ਼ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹ ਗੰਢ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਹੈਰਾਨੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨ ਰਹੀ । ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੰਗੇ ਦਿਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪੁਠੀਆਂ ਵੀ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਉਹ ਗੰਢ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਜਨਾਬ, ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕ ਈ ਕਰਦੇ ਰਹੋ ਓ ਪਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬੜਾ

ਬਅੰਤ ਏ ! ਉਹਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੀ ਗਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਵੇਖੋ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਭੇਜਿਆ ਏ । ਇਹ ਗੰਢ ਉਹ ਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੈਂ ਧੂੜੇ ਦੇ ਆਟੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ ਸੀ । ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋ । ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਗ਼ਰੀਬ ਗ਼ੁਰਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੇਵਾਂ ।”

ਖਲੀਫ਼ਾ ਹਾਰੂਨੁਲਰਸ਼ੀਦ, ਜੋ ਸਾਅਦ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਸਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਹਸਨ, ਤੇਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਏਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਮੈਂ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ । ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਏ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮ ਬੜੇ ਨਿਆਰੇ ਨੇ ! ਜੇ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕੱਖ ਤੋਂ ਲੱਖ ਕਰ ਸਕਦਾ ਏ ! ਇਹ ਹੀਰਾ ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਮੱਛੀ 'ਚੋਂ ਲੱਭਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ । ਇਕ ਵਾਰ ਬੇੜੀ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਹਥੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਬੜੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਾ ।”

ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਸਾਅਦੀ ਵਲ ਮੁੜ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਨੂੰ ਪੁਛ ਕੇ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲੈ । ਫੇਰ ਤੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਬਣ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਪੈਸਾ ਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦਾ । ਅਮੀਰੀ ਗ਼ਰੀਬੀ ਸਭ ਰੱਬ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਏ ।”

ਕਿਸਮਤ ਦੀ ਖੇਡ

ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਖੁਰਾਸਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਸੌਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ । ਉਸਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਲੜਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸੀ । ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਸੌਦਾਗਰ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸਦ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਵੇਖ, ਬੇਟਾ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਆਂ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਚਲ ਬਸਾਂ ! ਮੈਂ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਰੇ ਭਲੇ ਲਈ ਤੈਨੂੰ ਦੋ ਚਾਰ ਗੱਲਾਂ ਦਸ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਆਂ :-

“ਇਕ ਤਾਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰਖੀਂ ਕਿ ਬੁਰੇ ਲੋਕ ਭਲਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਸਦਾ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਘੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ।

“ਦੂਜੇ, ਇਕ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਜੋ ਖਰੀ ਖਰੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਏ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਜੇ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਏ ।

“ਤੀਜੇ, ਸਦਾ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਂ ਪਰ ਨੇਕੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਈਂ । ਨੇਕੀ ਕਰ ਕੇ ਜਿਤਾਉਣਾ ਜਾਂ ਉਹਦਾ ਸਿਲਾ ਮੰਗਣਾ । ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਖੂਹ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਏ ।

“ਚੌਥੇ, ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ, ਜੋ ਤੈਥੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਜਰਬਾ ਰਖਦੇ ਨੇ, ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀਂ । ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਦੋ ਪੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਦੋਵੇਂ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ।

“ਪੰਜਵੇਂ, ਜੋ ਦੌਲਤ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਚਲਿਆ ਆਂ ਉਹਨੂੰ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਏ ।”

“ਛੇਵੇਂ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਬਚੀਂ । ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਤ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਏ ।”

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਪਿਛੋਂ ਸੌਦਾਗਰ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ । ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੋਇਆ । ਇਧਰੋਂ ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਪਿਛੋਂ ਉਹਦੀ ਮਾਤਾ ਵੀ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਈ । ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਭੈਣ ਭਰਾ ਜਾਂ ਸਾਕ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਦੋ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬੜਾ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਹ ਬੁਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੀ ਵਾਦੀ ਪੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣਾ ਪੈਸਾ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਰੁੜ੍ਹਾਉਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਥੋੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਉਹਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਗਏ।

ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਯਾਦ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਮੂਰਖਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ!

ਇਕ ਦਿਨ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਪਾਸ ਖਾਣ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮੰਡੀ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਬੜੀ ਭੀੜ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਗੁਲਾਮ ਔਰਤ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਜਦ ਉਸ ਗੁਲਾਮ ਸੁੰਦਰੀ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਬਾਕੀ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਕਿ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹਨੂੰ ਖਰੀਦਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਤਾ ਉਹ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਆਤਰ ਹੈ।

ਨੀਲਾਮੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਸੁੰਦਰੀ ਅਪੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਰਹੀ ਏ! ਜੇ ਇਹਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਲੋਂ ਦਸਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਓਗੇ। ਇਹ ਰੇਸ਼ਮ ਦੇ ਕਪੜੇ ਬਣ ਸਕਦੀ ਏ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਸਕਦੀ ਏ। ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਬੁਲਬੁਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਏ।”

ਨੀਲਾਮੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੋਲੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਗਈ। ਆਖਰ ਸੌ ਅਸਰਫੀਆਂ ਤੇ ਆ ਕੇ ਰੁਕ ਗਈ।

ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਨੀਲਾਮੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹਦਾ ਨਾਂ ਜਮੁੰਰਦ ਹੈ—ਜ਼ਹਿਰ ਮੁਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੀਰਾ। ਇਹ ਇਕ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਤੁਲ ਏ। ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਕਢਿਆ ਪੜਦਾ ਸੌ ਸੌ ਅਸਰਫੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਦਾ ਏ। ... ਆਓ, ਫੇਰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਣਾ! ਆਓ ਵਧਾਓ ਬੋਲੀ.....।”

ਉਸ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਦਲਾਲ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, “ਇਹਨੂੰ ਵੀ ਪੁੱਛ ਲਓ ਇਹ ਕਿਸ ਸੈਦਾਗਰ ਕੋਲ ਵਿਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਏ।”

“ਕਿਉਂ ਜਨਾਬ!” ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਵਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ “ਤੁਸੀਂ ਬੋਲੀ ਦੇਣੀ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ?”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਅਗੋਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿਤਾ । ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ,
“ਘਰ ਖਾਣ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਤਕ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਮੁਲ ਲੈ ਸਕਦਾ ਆਂ । ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਹਨੂੰ
ਆਪਣਾ ਪਾਜ ਖੋਲ੍ਹਾਂ । ਮੈਂ ਹਾਂ, ਨਾਂਹ ਕਰਦਾ ਈ ਨਹੀਂ ।”

ਪਰ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ । ਉਹ ਫ਼ੌਰਨ ਤਾੜ ਗਈ ਸੀ
ਕਿ ਇਹ ਨੇਕ ਆਦਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਉਹਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖੇਗਾ । ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਨੇੜੇ
ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਖਰੀਦ ਲਵੇਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏਗੀ !”

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏਨੀ ਰਕਮ ਕਿਥੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਖਰੀਦ ਸਕਾਂ !
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕਾਣੀ ਕੋਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ।”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਇਕ ਬੋਲੀ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ
ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਲੈ ਤੇ ਨੌ ਸੌ ਅਸਰਫੀਆਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਦੇ !”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ! ਉਹਦੀ ਬੋਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ
ਜਮੁਰਦ ਉਹਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ।

ਉਹ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ । ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਭਾਂ ਭਾਂ ਕਰਦਾ ਘਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ । ਉਹਨੇ ਕਵਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕੁਝ
ਰਕਮ ਬਚਾਈ ਹੋਈ ਸੀ । ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੈਸੇ ਕਢ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ
ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਕਿਹਾ, “ਜਾ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਆ ।”

ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਇਸ ਬੇਆਬਾਦ ਘਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਬਾਦ ਕਰ
ਦਿਤਾ । ਦੋਹਾਂ ਵਿਚ ਇਤਨਾ ਪਿਆਰ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਕਰਨ
ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ।

ਇਕ ਦਿਨ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰੋਂ ਇਕ ਪੜਦੇ ਲਈ ਦਮਸ਼ਕ ਦਾ
ਰੇਸ਼ਮ ਅਤੇ ਕਵਾਈ ਲਈ ਸੂਈਆਂ ਅਤੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਧਾਗਾ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ । ਜਦ
ਸਭ ਸਾਮਾਨ ਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਸ ਤੇ ਫੁਲ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਨਮੂਨਾ
ਕਢਿਆ । ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਪੜਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ, “ਜਾਉ, ਇਹਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਉ ! ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫੀਆਂ ਤੋਂ ਘਟ ਤੇ ਨ ਵੇਚਣ ।
ਇਹ ਵੀ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਵਾਕਫ਼ਕਾਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਈ ਵੇਚਣਾ ।”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਹ ਪੜਦਾ ਆਪਣੇ ਇਕ ਵਾਕਫ਼ ਕੋਲ ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫੀਆਂ ਨੂੰ
ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੁਰਦ ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਪੜਦਾ ਕਢ ਲੈਂਦੀ ਅਤੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਾਕਫ਼ ਦੇ ਹੱਥ ਪੰਜਾਹ ਅਸਰਫੀਆਂ ਤੇ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਅਮੀਰ ਹੋ ਗਏ !

ਇਕ ਦਿਨ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਉਹਦੇ ਮਗਰ ਲਗ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਪੜਦੇ ਲਈ ਸੱਠ ਅਸਰਫੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਯਾਦ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਪੜਦਾ ਉਸ ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚਣ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੇ ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਸੋ ਅਸਰਫੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਲਾਲਚ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਪੜਦਾ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਝੋਲਾ ਜਿਹਾ ਪਿਆ ਕਿ ਅਜਨਬੀ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ! ਉਹਨੇ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਕਿਉਂ ਆ ਰਿਹਾ ਏ ?"

ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਨੀਲਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਪਿਆਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਏ। ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਦੋ ਘੁਟ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪਿਆ ਦੇ !"

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਯਾਦ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਲਈ ਅੰਦਰੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਗਲਾਸ ਲੈ ਆਇਆ।

ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨ ਹਿਲਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਬੁਖ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਏ। ਰਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਈ ਦੋ ਕੁ ਟੁਕ ਦੇ ਦਿਓ !"

ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਬੂਹੇ ਨੂੰ ਤਾਲਾ ਲਾ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰੋਂ ਕੁਝ ਖਾਣ ਪੀਣ ਲਈ ਲੈ ਆਇਆ। ਅਜਨਬੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਏ, ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਈ ਖਾ ਲੈ।”

ਅਜਨਬੀ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਤੇ ਅਲੀਸ਼ਾਰ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਅੱਖ ਬਦਾ ਕੇ ਅਜਨਬੀ ਨੇ ਇਕ ਕੋਲਾ ਦੇ ਫਾੜ ਕਰ ਕੇ ਵਿਚ ਅਫ਼ੀਮ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਉਹ ਕੋਲਾ ਖਾ ਕੇ ਬੇਹੋਸ ਹੋ ਗਿਆ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੇਹੋਸ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਅਜਨਬੀ ਭੱਜਾ ਭੱਜਾ ਬਾਹਰ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਇਕ ਖਚਰ ਲਾਗੇ ਉਹ ਹੀ ਆਦਮੀ ਖੜਾ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਨੀਲਾਮੀ ਵੇਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਬੋਲੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਸ਼ੀਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਮਨ ਵਿਚ ਠਾਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਛੱਡੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਸੂਹ ਕਢਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜਨਬੀ ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਬਸਰੂਮ ਸੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਲਭਣ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਦਬਾ ਦਬ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਖਚਰ ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਡੱਕ ਦਿਤਾ।

ਜਦ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਨ ਵੇਖ ਕੇ ਪਾਗਲਾਂ ਵਾਂਗ ‘ਜ਼ਮੁਰਦ’ ‘ਜ਼ਮੁਰਦ’ ਕਰਦਾ ਬਾਹਰ ਵਲ ਦੌੜਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਬੁਢੀ ਮਿਲੀ। ਉਹਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਤੇ ਬੜਾ ਤਰਸ ਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰਣ ਕੀਤਾ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਬੁਢੀ ਇਕ ਦਮ ਤਾੜ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਸਰਾਰਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸੰਦਾਗਰ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

ਉਹ ਬੁਢੀ ਫੇਰੀ ਵਾਲੀ ਦਾ ਭੇਸ ਵਟਾ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਉਸ ਪਾਸੇ ਵਲ ਤੁਰ ਪਈ ਜਿਥੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਦਾਗਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਫੇਰੀ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਹ ਇਕ ਐਸੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੀ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਿਸਕੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਨੌਕਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਰੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਨਵੀਂ ਦਾਸੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੁਲ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ।

ਬੁਢੀ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਜਦ ਸਭ ਸੁੱਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੂੰ ਖਿੜਕੀ ਲਾਗੇ ਆ ਜਾਈਂ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਥੱਲੇ ਖੜਾ ਹੋਏਗਾ। ਤੂੰ ਰੱਸੀ ਦਵਾਰਾ ਥੱਲੇ ਉੱਤਰ ਆਈਂ।”

ਜ਼ਮੁਰਦ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਵੀ ਜਦ ਬੁਢੀ ਨੇ ਜਾ ਸਾਰੀ ਖਬਰ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਚਿਤ ਖਿੜ ਗਿਆ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਘਰ ਲਾਗੇ ਜਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਡੀਕਣ ਲਗਾ ਕਿ ਕਦ ਸਭ ਥਾਂ ਚੁਪ ਚਾਪ ਵਰਤ

ਜਾਏ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉੱਥੋਂ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰੇ ।

ਪਰ ਗਲ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਕਿ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਮਿਲਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅਨੀਦਰੇ ਵਿਚ ਕੱਟੀ ਸੀ । ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਉਹਦੀ ਅੱਖ ਲਗ ਗਈ ।

ਉਸੇ ਰਾਤ ਇਕ ਡਾਕੂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜਵਾਨ ਸੀ, ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਦਾਗਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ । ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਖਿੜਕੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸਮਝ ਕੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ । ਡਾਕੂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਦਾ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ ! ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਰੱਸੀ ਰਾਹੀਂ ਲਮਕ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਤਰ ਆਈ । ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅਸ਼ਰਫ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਥੈਲੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਆਈ । ਜਵਾਨ ਨੇ ਥੈਲੀਆਂ ਇਕ ਦਮ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਦੂਰ ਇਕ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ । ਜਦ ਅੱਗ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਡਾਕੂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵੇਖੀ ਤਾਂ ਉਹ ਘਬਰਾ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲਗੀ, “ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ?”

ਡਾਕੂ ਨੇ ਦਸਿਆ, “ਮੈਂ ਡਾਕੂ ਆਂ । ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਜਵਾਨ ਹੈ । ਇਹਨਾਂ ਥੈਲੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਆਂ ।”

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਜ਼ਮੁਰਦ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਡਿਗ ਪਈ । ਡਾਕੂ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁਢੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਵਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ।

ਜਦ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਹੋਸ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਥੋਂ ਨੱਸਣ ਦੀਆਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਸੋਚਣ ਲਗੀ । ਉਹਨੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਵਰਦੀ ਅਤੇ ਇਕ ਤਲਵਾਰ ਪਈ ਹੋਈ ਵੇਖੀ । ਲਾਗੇ ਹੀ ਇਕ ਘੋੜਾ ਬੱਝਾ ਪਿਆ ਸੀ । ਜਦ ਬੁਢੀ ਜ਼ਰਾ ਉੱਘਣ ਲਗੀ ਤਾਂ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਵਰਦੀ ਪਾਈ, ਅਸ਼ਰਫ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਥੈਲੀਆਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਭੇਜ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਥੋਂ ਹਰਨ ਹੋ ਗਈ ।

ਦਸ ਦਿਨ ਤਕ ਜ਼ਮੁਰਦ ਸਫ਼ਰ ਕਰਦੀ ਰਹੀ । ਆਖਰ ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਦਿਨ ਇਕ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਗੇ ਪਹੁੰਚੀ । ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੂਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ।

ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੰਦਰ ਵੜਦਿਆਂ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਆਕਾਸ਼ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ । ਫੌਜਾਂ ਨੇ ਸਲਾਮੀ ਦਿੱਤੀ । ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਗੱਲ ਕੀ ਹੈ ! ਇਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਕਿਸ ਲਈ ਨੇ ?”

ਵੱਡੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਪਿਛਲਾ ਰਾਜਾ ਬਿਨਾਂ ਉਲਾਦ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਿਛੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਦਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਏ, ਉਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਦਾ ਹਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਰੱਬ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ । ਅਜ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਤਾਜ ਓ !”

ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਲੂਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੂੰ ਸਾਹੀ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਸਭ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦੀ ਸੈਂਹ ਚੁਕੀ।

ਜ਼ਮੁਰਦ ਭਾਵੇਂ ਤਖ਼ਤ ਤੇ ਬੈਠ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਦੀ ਯਾਦ ਉਹਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਤਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸੋਚਦਿਆਂ ਸੋਚਦਿਆਂ ਉਹਨੂੰ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਲਭਣ ਦੀ ਇਕ ਵਿਉਂਤ ਸੁਝੀ। ਉਹਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਕ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਇਮਾਰਤ ਬਣਵਾਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਉਸ ਥਾਂ ਦਾਵਤ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਭ ਅਮੀਰ ਗ਼ਰੀਬ ਇਕੱਠੇ ਖਾਣਾ ਖਾਇਆ ਕਰਨਗੇ।

ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਭ ਲੋਕ, ਕੀ ਅਮੀਰ ਕੀ ਗ਼ਰੀਬ, ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਐਸਾ ਆਦਮੀ ਵੀ ਸੀ ਜੋ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਚੱਟਮ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਮੁਰਦ ਇਕ ਦਮ ਪਛਾਣ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਬਸਰੂਮ ਹੈ। ਜੋ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਨ। ਜਦ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਜ਼ਮੁਰਦ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬਸਰੂਮ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛਣ ਲਗੀ, “ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾਮ ਤੇ ਤੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਿਸ ਲਈ ਆਇਆਂ ਏ?”

ਉਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਅਲੀ ਏ! ਮੈਂ ਇਕ ਜੁਲਾਹਾ ਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਕਪੜਾ ਵੇਚਣ ਲਈ ਆਇਆ ਆਂ।”

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਰੇਤ ਨੂੰ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਖਿਲਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਲਮ ਨਾਲ ਪੁੱਠਾ ਸਿੱਧਾ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਿਖਤ ਵਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਾਉਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨੇ ਅੱਖਾਂ ਲਾਲ ਕਰ ਕੇ ਬਸਰੂਮ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਦਗੋਬਾਜ਼, ਬਦਮਾਸ਼। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਦੀ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਮਤ ਪਈ ਏ। ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਬਸਰੂਮ ਏ ਤੇ ਤੂੰ ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਏ! ਸਚ ਸਚ ਦਸ ਦੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਖ਼ੈਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਰਾਹੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣ ਲਿਆ ਏ!”

ਬਸਰੂਮ ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਡਿਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਇਕਬਾਲ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਤੇ ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਡੱਕ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਮਹੀਨੇ ਫੇਰ ਮਹਿਫਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਲੋਕੀਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਇਕ ਹੋਰ ਅਜਨਬੀ ਉਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਖ਼ਾਲੀ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਉਥੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਵੀ ਹਾਬੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਜ਼ਮੁਰਦ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਉਹਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ। ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਡਾਕੂ ਸੀ

ਜਿਹੜਾ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗ਼ਾਰ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਜਦ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਏ?"

ਉਹਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਉਸਮਾਨ ਏ ਤੇ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਆਂ।"

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਫੇਰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਖਿਲਾਰੀ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਉਲੀਕੀ ਹੋਈ ਲਿਖਤ ਵੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, "ਬੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਏ! ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਜਵਾਨ ਏ। ਤੂੰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਡਾਕੂ ਏ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘੋੜੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਏਥੇ ਆਇਆ ਏ!"

ਡਾਕੂ ਨੂੰ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੁੜਕ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਲੜਕੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗ਼ਾਰ ਵਿਚ ਚੁਕ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਗਿੜਗਿੜਾ ਕੇ ਜਮੁਰਦ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਲਈ ਹਾੜੇ ਕਰਨ ਲੱਗਾ! ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਡਕਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਤੀਜਾ ਮਹੀਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਮਹਿਫਲ ਲਾਈ ਗਈ। ਜਦ ਲੋਕ ਅਧ ਪਚੰਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁਕੇ ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਲੰਮਾ ਅਤੇ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਡੀਲ ਡੋਲ ਵਾਲਾ ਅਜਨਬੀ ਉਥੇ ਇਕ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਖਾਣ ਲਈ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਫਰ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਭੁੱਖ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਦਬਾ ਦਬ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਬੈਠਦਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਡਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਤੂੰ ਏਥੋਂ ਉਠ ਪਉ।"

ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਕੋਈ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਫਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਜ ਕੇ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਖਾ ਲੈਣ ਦਿਓ। ਫੇਰ ਵੇਖੀ ਜਾਊ ਜੋ ਹੋਊ!"

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜਨਬੀ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ। ਸਭ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਸੈਰ ਕਰੇਗਾ!

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਖੁਰਾਸਾਨ ਦਾ ਸੈਦਾਗਰ ਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਲਭਦਾ ਲਭਦਾ ਏਥੇ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ ਆਂ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਭ

ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ ਏ ! ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ !”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਫੇਰ ਜਾਦੂ ਦੀ ਰੇਤ ਅਤੇ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਕਲਮ ਮੰਗਵਾਈ ਅਤੇ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗੀ, “ਤੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਿਆ ਏ। ਇਸ ਲਈ ਤੂੰ ਰਤੀ ਛਿਕਰ ਨ ਕਰ। ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਪਤਨੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵਾਪਸ ਮਿਲ ਜਾਏਗੀ।”

ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਮਹੱਲ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਣ ਅਤੇ ਪਹਿਨਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਲਿਬਾਸ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ।

ਜਦ ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਬੜੀ ਸਜ ਧਜ ਵਿਚ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਹਮਣੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਟਿਕਾਣੇ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ।

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬੜੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਆਦਮੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲਗਦਾ ਏਂ ਪਰ ਤੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਦਾ ਨਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਕੀ ਏ।”

ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, “ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਤੜਫ ਰਹੀ ਏ। ਮੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਮਖੌਲ ਕਿਥੇ ਸੁਝਦਾ ਏ।”

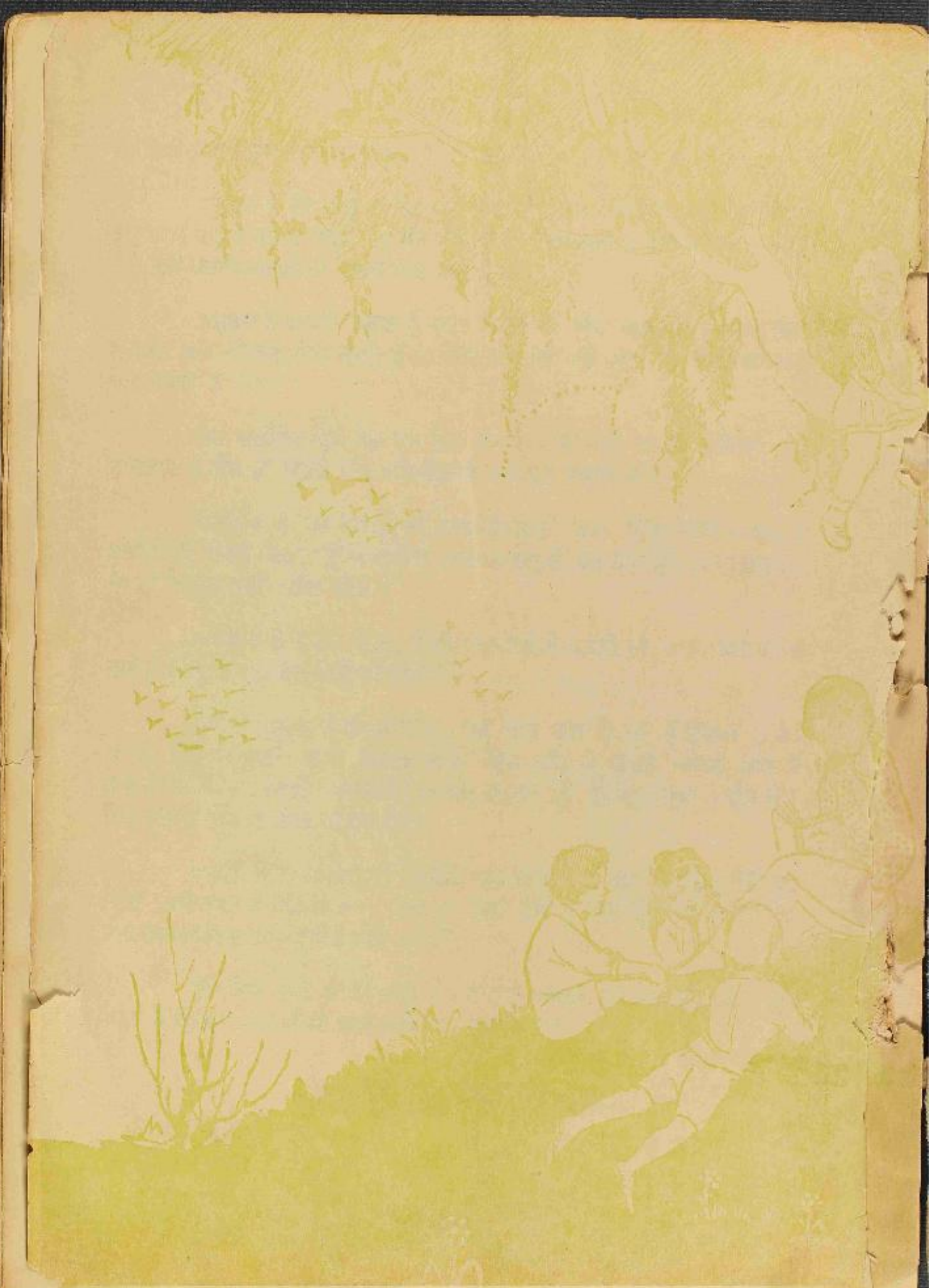
ਇਸ ਤੇ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਏ ਤਾਂ ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਨ ਹੋ ! ਮੈਂ ਈ ਤੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਜਮੁਰਦ ਆਂ।” ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਖੀ ਹੋਈ ਪੱਗ ਲਾਹ ਦਿਤੀ। ਅਲੀਸ਼ੇਰ ਇਕ ਦਮ ਜਮੁਰਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਗਿਆ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ।

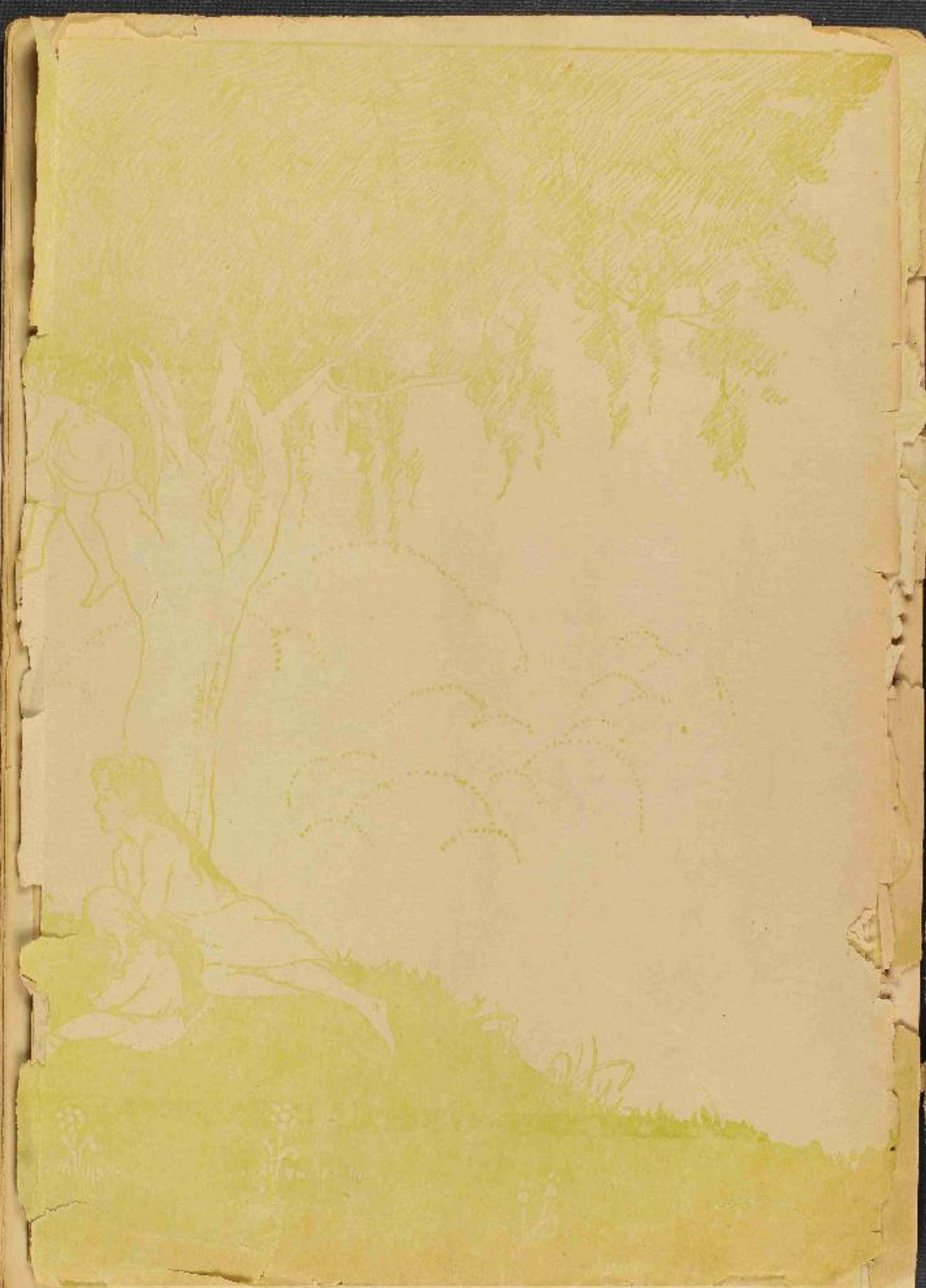
ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਮੁਰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਮੈਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਚਲਿਆ ਆਂ। ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੇਰੀ ਗ਼ੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਪਰਬੰਧ ਚਲਾ ਸਕੇ !”

ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਫ਼ਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਕੀ ਜੀਵਨ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ !

ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ

ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਿੱਤ ਲਈ ਜੋ ਕੰਮ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ। ਮੈਂ ਅਕੈਡਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ।

×

ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ,
ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ।

ਮੈਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਜਾਣੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਨ।

×

ਜੋਧ ਸਿੰਘ,
ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ,

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਚਿਆਂ ਦੇ ਇਖਲਾਕੀ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁਚੱਜਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਲਾਘਾ-ਯੋਜ਼ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ।

×

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ,
ਖਾਲਸਾ ਬੁਆਇਜ਼ ਐਂਡ ਗਰਲਜ਼ ਸਕੂਲ,
ਨੌਰੋਬੀ, ਅਫਰੀਕਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਨਾਵਟ ਅਤੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਸੰਦਰ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਗਿਆਨ ਦਾ ਇਕ ਭੰਡਾਰ ਹਨ।

×

ਲਾਲ ਸਿੰਘ,
ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ,
ਪਟਿਆਲਾ।

ਮੈਨੂੰ ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਚਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਤੁਹਫਾ ਹਨ।

×

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਏ. ਬੀ. ਟੀ.
ਨੌਵਾ ਸਕੂਲੀਆ, ਕਨੈਡਾ।

ਮਾਡਰਨ ਸਾਹਿੱਤ ਅਕੈਡਮੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਜਗਤ ਪਰਸਿੱਧ "ਕਲਾਸਿਕਸ" ਅਤੇ ਸਾਹਿੱਤ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰ ਕੇ ਬਚਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਬਾਲ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਲੋੜ ਹੈ।

×

ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ,
ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ,
ਪਟਿਆਲਾ।